

Dinin toplumsal işlevi ve laiklik talebi

Laiklik yalnızca bir yaşam tarzı, kıyafet özgürlüğü veya “herkesin istediği dini yaşaması”na indirgenemeyecek nitelikte bir taleptir.

2 Temmuz 2022 tarihli Hazan İlik’in yazısı: [Dinin toplumsal işlevi ve laiklik talebi - Evrensel](#)

Türkiye’de gündelik yaşamın dini referanslarla düzenlenmesine yönelik adımlar her geçen gün hızlanır, tarikat ve cemaatler ülkenin yönetiminde daha fazla söz sahibi olurken bu durum yalnızca hükümetin kendine yol bellediği siyasal-ideolojik bir meseleden ibaret değil. Birçok tarikat ve cemaat, Erdoğan-AKP yönetiminin açtığı kanallarla üniversite kampüslerinden mahalle aralarına yayılan bir örgütlenme faaliyeti sürdürüyor. Başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere Milli Eğitim ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı iş birlikleri ile çeşitli isim ve “proje”ler altında yürütülen faaliyetlerin de bir sonucu olarak bu tarikat ve cemaatler bakanlıklarda kadrolaşıyor, kurdukları şirketler aracılığıyla kamu ihalelerinin paylaşılmasında da etkili oluyor. Her biri birer rant kapısı haline gelirken sermaye birikim sürecinin ihtiyaçlarının karşılanması bakımından birçok işlevi de bünyesinde barındırıyor.

DİNCİ GERİCİLİK SINIFSAÇ ÇELİŞKİLERİ GİZLİYOR

İktidara kulluk ile mevcut düzeni din aracılığıyla yeniden pazarlayan bu gerici yapılar, hukuku, dünyevi nimetlerin bölüşümünü göreceli hale getirirken “şükür” örtüsüyle sınıfsal çelişkileri yeniden şekillendiriyor. Yoksullara israftan kaçınmayı, mütevazı yaşamayı salık veren dini figür ve kurumların adının birçok kez lüks araçlarla, şatafatlı yaşam pratikleriyle anılan ve çelişkili gibi gözükken hali buna örnektir. Emekçi sınıfların tüm haklarından sessizce feragat etmesi, herhangi bir talepte bulunmak üzere harekete geçmemesi beklenirken emekçi sınıfların kadınlarına da yok edilen hakların, hayatta kalmak için gerekli olan ihtiyaçların karşılanması bakımından oluşturduğu dev boşlukları doldurmak görevi düşüyor. Dolayısıyla tarikat ve cemaatlerin önünün açılarak örgütlenmesi de gündelik yaşamın dine uygun biçimde şekillendirilmesi de düzenin devamlılığı açısından bu görev ve beklentilerin gerçekleştirilmesi için bir can simidi niteliğinde.

Bu tablonun bize gösterdiği, laikliğin yalnızca bir yaşam tarzı, kıyafet özgürlüğü veya “herkesin istediği dini yaşaması”na indirgenemeyecek nitelikte bir talep olduğudur. Öyle ki çoğu zaman laiklik talebi genel ama soyut anlamda bir ilerleme, “Batılılaşma” olarak anlaşılıyor. Bu kavrayışın, beşeri bilimlerin kesin ve tartışılmaz sonuçlar ortaya koyarak toplumsal sorunlara dair anlaşmazlıkları ortadan kaldıracak, mevcut düzeni çatışmasız ve istikrarlı kılacağı beklentisiyle ortaya çıkan pozitivist köklere sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Dikkatli olunması gereken nokta, bu anlayışın Avrupa burjuvazisinin halk kitlelerinin mevcut rahatsızlıklarına karşı harekete geçme ihtimalini bastırmak ve bu tehdidi durdurmak için bazı refomları gerçekleştirdiği, gericileştiği bir döneme özgü bir akım olmasıdır.

Sınıflara bölünmüş bir toplumda yaşadığımızı ve dolaysız olarak sınıf mücadelesinin varlığını kabul etmek, elbette her şey gibi laiklik talebinin de sınıfsal bir talep olduğunu kabul etmeyi de zorunlu kılar. Hele ki emekçi sınıfların çocuk ve gençlerinin tarikat-cemaat yurtlarına mahkûm edilip intihara sürüklendiği, bu yurtlarda her türden istismara uğradığı; İstanbul

Sözleşmesinin iptal edildiği, kadınların medeni yasalara değil “tarikat” kurallarına tabii kılınarak hayatlarının karartıldığı; LGBTİ’ler için “katli vacip” diyen, vur emri niteliğinde broşürlerin dağıtıldığı bir memleket ortamında oldukça yaşamsal ve vazgeçilmezdir de.

MADIMAK’I ANARKEN GERÇEK LAİKLİKĞİ DÜŞÜNMEK

Türkiye tarihi, gerçek anlamda bir laiklikten mahrum kalarak ilerlediğinden, bugün 29. yıldönümünü andığımız Madımak’tan siyasi suikastlara kadar, barış ve özgürlük karşıtı birçok vahşi ve saldırgan eylemlerle doludur. AKP-Erdoğan yönetiminin Türkiye’si ise kadınların toplumsal hayatın dışına itildiği, kız çocuklarının evlendirilmesinin meşru olduğu bir karanlığı örgütleyen tarikat liderlerinin tabutlarının baş üstünde taşındığı, gerek kendi üniversitesinde gerek kent meydanlarında kendi talepleri için bir araya gelmek isteyen LGBTİ’lerin “sapkın” ilan edilip, en temel “vatandaşlık” ve insan haklarının yok sayılarak her türlü saldırı ve ölümlerle tehdit edilmesinin önünün açıldığı, doğrudan Cumhurbaşkanı ağzından, üstelik de bir camii mihrabından kadın bir sanatçının “dilinin kopartılması”nın görev addedildiği bir Türkiye’dir. Tahayyülü ise eğitim müfredatının, kampüs yaşamının -üniversitelerde alkol avına çıkılması gibi- dinci gericiliğin ilkeleriyle düzenlenmesi yoluyla genç kuşakların baskı altına alarak böyle bir Türkiye’nin sürekli kılınmasıdır. 29 yıl öncesinden bugüne kalan, devralınan dinci gericiliğin adım adım kılcallaştırılmasıdır. Ve bugünün Türkiye gençliğinin hayalindeki yaşamın gerçekleşmesinin, hak ve özgürlüklerinin temininin tek koşulu, tüm bu saldırılara karşı gerçek bir laiklik talebine dün olduğundan daha sıkı sarılmak ve onun için mücadele etmektir.